

Johann Sleker Friedrich Habersack

Exercitationum Philosophicarum Quarta. De Veritatis Cognoscendae Facultate, Facilitate, Vi, Ac Difficultate

Rostochii: Pedanus, 1612

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn72913220X>

Druck Freier Zugang

F. Lenz.
R. U. phil. 1612.

271
D. T. O. M. A.
Exercitationum Philosophicarum

Quarta.

DE VERITATIS
COGNOSCENDÆ FA-
CULTATE, FACILITATE, VI,
AC DIFFICULTATE.

PUBLICE PROPOSITA

à
M. JOHANNÈ SLEKERO
Ph. P. P.

RESPONDENTE

FRIDERICO HABERSACH
Lippia - Westph.

Habebitur disputatio in auditorio Septentrionali 21. Octob.

ROSTOCHII
Typis exscripsit Joachimus Pedanus
ANNO M. DC. XII.

Clariss. Consultiss. & ampliss.

Viris:

DN. CUNRADO Schurz J. U. D.

DN. HENRICO BURCHAR-
DO J. U. D.

DN. HENRICO WESTER-
MANN O,

Reipubl. patriæ proconsuli.

U T E T

Prestantiss. doctrina & virtute politiss.
viro-juveni,

DN. M. HERMANN O Westhoff/
SS. Theol. Studiofo,

Patronis, promotoribus, ac fautoribus
meis officiose colendis

Hoc exercitium Philosophicum

D. I. C. O.

Fridericus Habersach

Resp.

Veritas in rebus: appetitus cognoscendi in nobis: Ergo & facultas:
quam ipsa veritas nonnunquam impellat: quod probo: veritatis cognitio-
nem partim facilem partim difficilem, explico, utriusq; causam do; quæstio-
nem dissolvo, Eequid abstractorū Quidditativa notitia nobis sit possibilis?

THESIS I.

Hoc ergo natura nostra fundamentum; hic primus vide disp. Tertiam.
Intellectus nostri status: ea fames sitiq; cognoscen-
di, quem diximus, & frustra nova dissertationis
diximus auspicio.

2. Praclare namq; Averr. 2. Metaph. com. 1.
Ab omnibus (inquit) concessum est Nullam rem in
fundamento natura otiosam esse. Nec minus eleganter Themist. 1.
an. 1. 13. nihil in natura rebus, (quod à natura,) torpere, nihil feria-
ris sua in singulis ingenia contineri: officia quaq; & gestiones suas
agnoscere, agitare, & quasi pensa absolvere.

3. Et quid ergo homo? Anne qui natura intellectualis est, ad
intellectionis palastram non descendat? anne qui in potentia est
Intellectus noster, ad $\epsilon\pi\lambda\epsilon\chi\epsilon\iota\alpha\varsigma$ non aspiret? Anne, qui natura sci-
re desiderat, certum cupita rei fructum assequi non poterit?

4. Ad Heraclitum abeant & Cratylum, quibus sic delirare
visum est. Nos ducem contra hos sequemur Arist. qui 1. Metaph.
c. 6. 4. Metaph. c. 5. rebus quidem ipsis veritatem ac constantiam:
nobis vero comprehensionis scientiaq; $\delta\upsilon\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\sigma\tau\eta$ sartam rectamq; de-
dit: ut cum Averr. nunc rectissime possimus concludere: Nulla res
in fundamento natura ociosa est. At desiderium cognoscendi, est in
fundamento natura. Ergo non frustra.

5. Esset autem frustra, si vel in rebus ipsis nulla veritatis con-
stantia, vel nulla in nobis comprehendendi facultas.

6. Nec pluribus hic opus est, si quibus in rem presentem veni-
re libido sit. Nulla enim peregrina res est? (ait Cassiod. de Anima
c. 1.) de sensu propriiq; Intellectu loqui: quando sibi Natura interro-
gata respondet: nec longe tendit, ut se invenire praevaleat.

9. In veritatu ergo contemplatione, facilitatem nonnunquam experitur Intellectus; plerumq. difficultatem. 2. Metaph. t. 1.

8. Cujusce quidem rei indicium est, quod neq. eam (*αἴτιος*) pro dignitate quisquam assequi potuerit, (tanta nimirum rei difficultas est) nec ullus tamen in obscurissimis etiam natura salubus indaginis haecenus solentiori versatus sit, quin veritati propior factus ad gazophylacium ejus (ut hoc loco ait Scotus) aliquid contulisse videatur.

9. Qua res in obscuritate natura majori philosophantium disensionem magis obnoxia, quam ipsa Principiorum ratio? Et tamen in Contrarietate principiorum, (id quod totum rei caput est) conspirasse omnes, non ratione aliqua ductos, sed quasi coactos ab ipsa veritate, Arist. 1. Phys. t. 48. testis est.

10. Coactos autem? & ab ipsa veritate? Ita inquam Aristoteles, & vere. Quamvū ejusce rei rationem, qui Platonica Philosophia insistat, expeditam habeat: nobis explicatu difficilior sit, & paucissimis interpretibus hoc in loco (1. Phys. t. 48.) tacta: quam tamen in transcurso ex naturali illo sciendi appetitu hū vertagis investigare promptum est.

11. Nihil appetentius similitum sui, nihil rapacius quam natura. Cic. in Lal.

12. Hac ipsa est, qua tacito quodam sensu, absq. ulla vel arte, vel ratione ad objectum suum fertur, inq. eo praesentis amplectendo, simplici illo naturalis inclinationis versatur impulsu. Nisi quod ipsa natura artificiosa sit, & habeat quasi viam quandam & sectam, quam in bono & perfectione sibi asciscenda sequatur, Cic. 2. de nat. D.

13. Hinc constat, bonis inter bonos, quasi necessariam benevolentiam esse. Cic. in Lal. Hinc ille lucis hujus amor: tenebrarum fuga. Et oscitantem qui viderit quod oscitare incipiat: consentiente videlicet natura animantium inter se: qua & affici mutuo aptissima est, maxime brutorum! Alex. in probl.

14. An quod in homine ratio sese interponens, corrigere nonnunquam vel inducere satagat, quod primo illo natura appulsu erat insinuatum? Ita est profecto: non in faminis tantum (quarum qua
è deli-

à deliberata mente, pejora habentur consilia prima meliora) sed ipsi philosophis.

15. Antiqui enim illi, quod primo & simplici transmutationum naturalium intuitu ἀνωδως conceperant, ὀδωδως tenuisse dicuntur: non decretorum aliqua scientia, (in his enim mentium caligo: nec error tantum, sed errorum sese ostentavit amor) sed ut in tripodibus Musarum, ipsi parum sui conscij, solius veritatis quasi afflatu.

Vide v.
Phyf. c. 39.
43. 4°.

16. Quam multa enim ὀρθως dicuntur, rei nimirum ipsi consentaneas: qua si ipsos spectes dicentes, cōν εἰδότες dicta merito habeantur? Nempe quod naturali quadam (de divinis alibi sermo) conspiratione & assensu peracta sint. Sicut alia ejusdem naturae vi ἀντανθεῖα quadam disjunguntur.

17. Non amo te Volusi, inquit Catullus, nec possum dicere quare; Hoc tantum possum dicere, Non amo te. Et quid mirum si veritatis aliqua vis sit, vel omnium sibi, vel meliorum deposcens assensum? Ut n. homines propius aberant ab ortu & divina progenie, hoc etiam melius ea, qua erant vera animadvertisse, credimus Platoni: Imò Aristoteli: apud quem πάλαιον λόγον mentio honorifica, & auctoritas prima, quod quisq; sibi persuasum habere debeat, veteres, ac maxime patrias traditiones esse verissimas.

18. In omnibus tamen Natura inest divinum quiddam, per quod in idem tendunt. 7. Eth. c. 13. Adeoq; recte Hesiodus, Fama autem haud dubie non funditus interit illa. Quam multi celebrant populi.

19. Sic ergo Intellectus noster sciendi desiderio excitatus, hac interna mentis commotione, & quasi Apollinei numini (ut Jamblichus dicebat) contactu, ex rerum imaginibus, verum sibi cognatum, firma conjectura elicit & necessitate quadam suscipit; magno & facultatis & facilitatis ejus, qua de hic loquimur, argumento: quo resurgunt, sive ministeria sensuum spectes, (quorum certo, judicio, ut Lucretius ait, vera & falsa notantur) seu primorum principiorum (scilicet complexorum) evidentiam, qua (ese clarissima luce intellectui sistunt.

20. Quam quidem ob causam naturaliter nobis, & ex se nota

A 3

esse

esse dicuntur non, quasi actu ipso insita sint, (error enim hic est, alibi refutandus) sed quod simpli cibus eorum terminis perceptis, firmo & necessario planèq; naturali mentis assensu absq; ulla difficultate vel errore suscipiantur.

21. Quid? quod in omni doctrina institutione quarundam antecedente & quasi praeurrente notitia ad disciplinarum adyta deducamur. 1. Post. 1. 1. qua domi vel sponte nobis nascuntur, & jamnam ipsam contemplationis secretioris ostendant.

22. Janua vero hac aperta, ut quaeq; maxime praecleara, sic laboriosa egere disquisitione videntur. Nec velle ac posse in aequo hic positum, nisi Carneadis exemplo tanta rerum difficultati par studium accedat discentis.

23. Imò ne sic quidem ἀξιως ad veritatis notitiam accedere nos posses, Arist. hic praecclare docet, & testatur experientia. Deus ipse veram in tabulis divinae Legis causam revelavit: & si quae alia ex natura possit luce derivari, ad eam reliquas disquisitionis hujus partes age transferamus.

24. Et hac in re, vide mihi, quam se aliqua facile dant; alia iisdem cum Veritate nodis involuta latent. Aut enim in rebus cognoscendis, aut Intellectu cognoscente positam difficultatis causam; id mehercules cognitu facilimum, Sed in quonam horum? id vero ambiguum est.

25. Rebus ipsis, perenni motu defluentibus, causam ascribat Heraclitus. Aristoteles in nobis eam ponit, & ratione probat. Alij quae ad arbitrium vocata, & his & illis acceptam ferunt: Ad quorum sententiam quoties descendere mihi libido est, hocce me certarum assertionum committere placet vehiculo.

26. Intellectus & Intelligibile ut Intellectionis connubio aptè facileq; jungantur, paria esse necesse est, & mutua proportione jam inter se affecta: Valer enim & hic quod dicitur. Si qua velis aptè nubere nube pari.

27. Ut virtus omnis, Ita & Intellectionis hac potestas, ipsius intellectualis essentiae modum, praescriptionemq; sequitur; ut in finito finitas in Infinito infinita sit. Si

28. Si tanta sit cognoscendi potestas, quantum cognoscibilitas in ipso objecto & rursus: magna ex hac aequabilitate, cognoscendi facilitate arguo, idq. sensui exemplo, quo nihil hic accommodatum est.

29. Ea vero in quibus non est, etsi difficultatem pariat & obscuritatem Intellectionis, Intellectionem tamen non plane tollit: nec proportionis illam rationem evertit. Tantum enim ab excellenti cognosceret objecto, quantum ad recipientis conditionem sese trahi, objecti permittet natura.

30. Incrementum ergo hic aliquod est, siue Intellectum respiciat, siue objectum: prout vel illud, vel hoc, nobilitate alterius excedit.

31. Quo intellectus perfectior atq. sublimior est, eo non tantum cognatas sibi in illo nobilitatis censu res intuebitur exactius, sed etiam longe remotas & infra se positas.

32. Quicquid Intellectum in potentia existentem ad Intellectionis actum deducere debet, id actu ut sit necesse est: Imò ut spirituale & immateriale etiam sit, necesse est ad minimum in esse representativo, quod obtinet in specie sua intelligibili.

33. Nihil ergo per se intelligi natum est, quod Ens non sit, imò quod Ens actu non sit.

34. Et quantum res unaquaq. magis actu, (ut Deus & Intelligentia) tanto etiam ex se magis intelligibilis. ex se inquam, non tamen nobis. Et huc pertinet jam Aristotelis illud Quemadmodum vesperilionum oculi se habent ad lumen diurnum, ita & anima nostra mens ad ea, quae natura sua sunt omnium manifestissima.

35. Obscura ergo haec nobis propter excellentiam nobilitatis, (inquit Scal.) cuius fulgori comparatus intellectus pene tenebrosus est. Ut quae in his cognoscendis (si modo cognosci possunt) difficultas est, ejus omnis sit causa in nobis. Absq. hac fuerit, inquit Thomas, & cur maxime intelligibile non maxime intelligatur?

36. Alia contra latent nos propter exiguitatem naturae suae, quae nullam pene sui speciem creare possunt in animis nostris; ut materia prima: quae à mortalium cognitione tam longe sita est, vix ut olim adulterina etiam notione, (ut Plato proficetur) cognita, unius Aristoteli cultu (analogia beneficio) sera ceperit incrementa. Scal. proem. l. de pl.

37. Et tamen hoc avo repertus, qui cum τῶν νοητῶν scientiam constitueret, primum

primum totius aedificij quasi lapidem posuit ipsum nihil: magno hercules instituta
disquisitionis convitio, si quispiam ex nobis rogare ausit, An nihili cognitio faci-
lis sit an difficilis?

38. Sed nobis hic redeundum ad id, quod quidem in disquisitione hac proximi-
mum est, Nunquid videlicet ad hunc rerum à materia abstractarum solem presulg-
dum, Intellectus noster plane cæcus, an saltem tenebrosus sit?

39. Aliter enim in similitudine illa Vestertilionum explicanda Averroes, aliter
Thomas versetur; aliter alij, prout uempe unusquisq; affectus est erga questionem
hanc Ecquid de Intelligentijs, quorum Rex ipse Deus est, Quidditativa nobis aliqua
cognitio reliqua sit?

40. Averr. l. de anima beat. c. 3. totum se inquit evoluisse Arist. nec sibi tamen
questionis hujus solutionem ait repertam: ideoq; nullibi eam definitam profiteretur
z. an. 36. Cum alij tamen ex 9. Metaph. t. 22. 12. Metaph. t. 3. non obscuram
hujusce rei conjecturam, capiant.

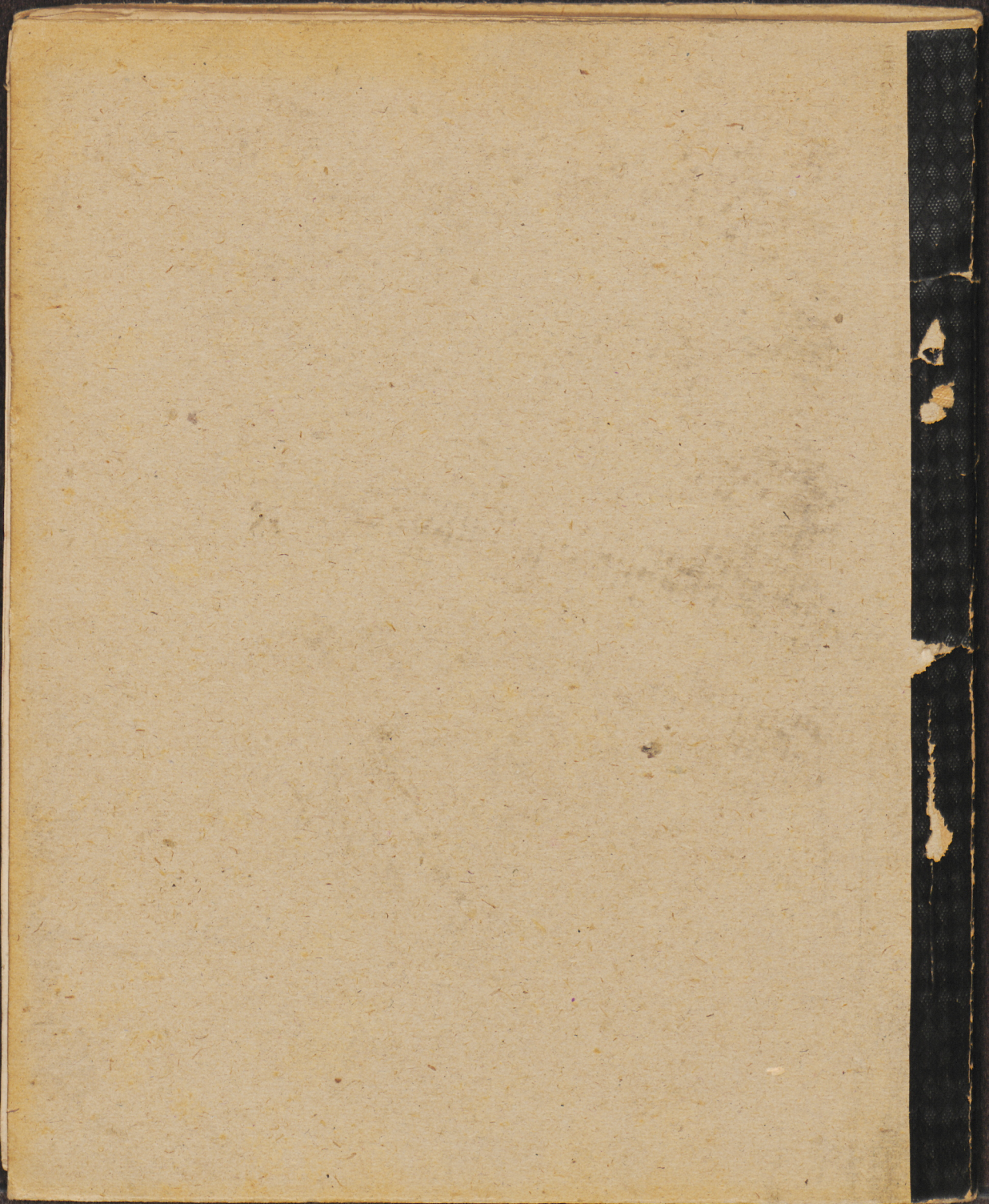
41. Scoti cum Thoma in hac etiam questione magna pugna est, dum illa non
levi contentione affirmat, hic negat. Nobis cum Ag. Ferr. Caser. Fons. &c. li. posita
videtur in verbis: quod sc. notionem Quidditativam aliter hic, aliter accipit ille.

42. Neq; enim tam insolenti Scotus ingenio est, ut Deum per omnia predicata,
essentia ejus congrua, usq; ad ultimas quasi differentias ab homine cognosci posse exi-
stimer. Neq; etiam negat Thomas, cognosci de illo posse, quod maxime ei essen-
tiale, nimirum Quod sit Ipsum Ens & esse suum: quod Esse illius sit Esse per
essentiam &c.

43. In quibus ipsis tamen cognoscendis & maxima tenuitas, & summa diffi-
cultas est: primum quod Intellectus noster, phantasmata speculari consuetus, nisi per
corporeos rerum conceptus nihil intelligat: Et hi vero abstractissimæ illi essentia
pares esse non possint.

44. Tum vero se offert, summa illa & infinita Dei perfectio, quam si cognosce-
res tu, inquit elegenter Cardanus, (lib. de Deo & Univ.) Deus esses. Solus enim se-
ipsum novit, qui omnia novit cum sit omnia, super omnia, præter omnia. *Ὁ μόνος
ἐξων τὸ ὑπερῆσθιον*, ut Hierotheus inquit apud Dionys.

45. Obstat & unitas illa maxime simplex, & simplicitas maxime una: secun-
dam quam omnia primi Entis attributa, licet purissima simplicitate uniantur?
Intellectus tamen in concipiendis illis, in plures resolvitur conceptus, & in
plura distrahit, quod in se eminenter unum est.

pateat bonitas (nempe & mediorem est) & natura
finis relatione omni precisa, adhuc rei inesse con-

30. Tum enim demum causalitatem finis res
bona est, & bonitatem suam efficienti insinuat, qua
& appetere incipiat, & actu ipso ad prosecutionem e-

31. Ita nimirum in Bonitate, ut fundamenta
tum finis, tum appetibilis, ut dixi, recumbit: sal-
differunt invicem, formalitate & ratione propria
fulgebant, nodo eo quem perfectionis cum essentia
nitas necit, soluto.

32. Id cum breviter faciendum sit, pro loci an-
noe etiam fieri poterit, certarum assertionum constituta
hoc I. Omne Ens reale, eo ipso quod non sit nihil
nem quandam, & bonitatem sibi convenientem habet
quod huiusmodi bonitatem in se verè habet, reale Est
hoc modo, Bonum & perfectum, sunt inter se idem
cum ipso Ente. In re, inquam: ut intelligas distinctum
intervenire tamen, rationem, qua & formalem qua-
priam consequantur rationem, eademque Enti supera-
rum veniant affectionum Entis.

33. Et hinc est, quod Ens quidem ipsum con-
fectionis tamen aut bonitatis notio adhuc lateat. Hinc
perfectum & bonum, distinctas affectiones non con-
formalem, (hoc modo,) rationem obtineant eandem

34. Ea vero in possessione ejus quod sibi per na-
reposita, rectissime explicatur negatione defectus, in
tale ens est.

35. Perfecta, inquit Averr. 5. Met. l. 25. d-
rum nihil invenitur in eis, per quod dicuntur imp-
sic quidem ipsa cuiusque rei natura, & essentia, nullo
tionum superveniente respectu, in seipsa dicitur esse
materia, & forma, quibus, res in suo esse constitui
perfectionis rei merito habentur.

